

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Παρασκευή 3 Ιανουαρίου 2025

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

Α.¹ Στο κείμενο 1 ο συγγραφέας απαντά στις προκλήσεις που προκύπτουν από την πολυπολιτισμικότητα των σύγχρονων κοινωνιών. Κρίνει αναγκαίο τον σεβασμό του ιδιαίτερου πολιτισμού καθενός. Ως εκ τούτου, η αρμονική συνύπαρξη ετερόκλητων πολιτισμικά ανθρώπων προϋποθέτει μεταρρυθμίσεις, υποχωρήσεις και συναινετικούς συμβιβασμούς. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι γηγενείς θα πρέπει να διολισθήσουν στην υπεροψία αλλά ούτε και να δείξουν άκρατη υποχωρητικότητα για την επίτευξη της νέας μορφής συμβίωσης.

(65 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

- B1. 1. α.
2. α.
3. β.
4. β.
5. γ.

B2².α. Η σύνταξη της πρότασης είναι **ενεργητική**. Με αυτό το είδος σύνταξης ο συγγραφέας επιδιώκει να δώσει έμφαση στο πρόσωπο που ενεργεί («νόμος»)

¹ Οδηγίες διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γ΄ τάξης Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2024- 2025 (βλ. Δραστηριότητες κατανόησης κειμένου κι Ενδεικτικές εκφωνήσεις).

² Γ. Β. Κανδήρου, Δ. Ε. Πασχαλίδης, & Σ. Ν. Ρίζος, Γλωσσικές Ασκήσεις, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», σ. 160.

και να καταστήσει τον λόγο καθαρό και κατανοητό, διευκολύνοντας τις διαδικασίες πρόσληψης και κατανόησης των νοημάτων, ενώ το ύφος γίνεται άμεσο, ζωντανό, απλό και αποκτά προφορικότητα.

Μετατροπή σε παθητική σύνταξη: Όταν μάλιστα στο (υποχρεωτικό, δημόσιο και χωρίς δίδακτρα) σχολείο δεν επιτρέπεται από τον νόμο καμιά δημόσια έκφραση θρησκευτικής ιδιαιτερότητας;

B2³.β. Ο συγγραφέας του κειμένου 1 επιλέγει σε αρκετά σημεία να διατυπώσει τις απόψεις του με **μακροπερίοδο λόγο**. Ένα χωρίο στο οποίο γίνεται αυτό φανερό είναι το εξής: *«Η πολυπολιτισμικότητα ως χαρακτηριστικό των σύγχρονων κοινωνιών... τις ελευθερίες του ανθρώπου και του πολίτη».**

Ο μακροπερίοδος λόγος αποτελείται από εκτεταμένες περιόδους με κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις που συνήθως συνδέονται μεταξύ τους με διαδοχική υπόταξη. Συνεπώς, ο συγγραφέας καταφέρνει να ξεδιπλώσει αναλυτικά τη συλλογιστική του πορεία βοηθώντας τον αναγνώστη να αντιληφθεί τις λογικές σχέσεις των εννοιών που παρουσιάζει, αναφορικά με την αναγκαιότητα της πολυπολιτισμικότητας και τις προϋποθέσεις, ώστε να καταστεί πραγματικά ωφέλιμη. Ταυτόχρονα φανερώνει το υψηλό μορφωτικό και εκφραστικό του επίπεδο καθιστώντας το ύφος σύνθετο, επίσημο και τυπικό.

* Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν και κάποιο χωρίο από τα παρακάτω:

- *«Είμαστε ακόμη στη φάση της άρνησης... νομοθεσίες και διοικητικές ρυθμίσεις».*
- *«Και δεν έχουν καμιάν απολύτως σχέση... ή να γιορτάζουν τις γιορτές τους».*
- *«Είναι ένα άλλο πράγμα όταν πολλοί... να μην τηρούνται ή να καταργηθούν».*
- *«Ας αποφασίσουμε ότι οφείλουμε... θέτουν σε τεράστιο κίνδυνο και εμάς και εκείνους».*

[Ζητήθηκε μόνο ένα χωρίο.]

³ Οδηγίες διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γ΄ τάξης Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2024- 2025 (Δραστηριότητες ανάλυσης κειμένων).

B3. Το κείμενο 2 εντάσσεται στα **στοχαστικά δοκίμια**⁴. Αρχικά, αυτό γίνεται εμφανές από τα μέσα πειθούς που αξιοποιούνται. Έντονη είναι η χρήση συγκινησιακού λόγου με αρκετές συνυποδηλώσεις/ ποιητική χρήση της γλώσσας («βαθιά ευαίσθητος», «Διψάς ένα ανθρώπινο πλησίασμα», «ν' ανθίσει το ιδανικό σου», «σ' έναν τόπο που τον δέρνουν... οι πιο βίαιοι άνεμοι»). Η εναλλαγή α' ενικού, α' πληθυντικού και β' ενικού ρηματικού προσώπου προσδίδει υφολογική ποικιλία κι αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση αναφορικά με τις συνθήκες αλλοτρίωσης και την ανάγκη ευαισθητοποίησης του ανθρώπου και καλλιέργειας της ενσυναίσθησής του. Πιο συγκεκριμένα, το α' ενικό («σε συμβουλεύω», «δε βρίσκω») κάνει το ύφος πιο προσωπικό κι εξομολογητικό και σε συνδυασμό με το β' ενικό πρόσωπο δημιουργεί συνθήκες διαλόγου. Το β' ενικό πρόσωπο («εσύ είσαι ελάχιστα σκληρός, θα σε λυγίσουν, θα σε τσακίσουν») καθιστά το ύφος πιο οικείο και άμεσο, βοηθώντας τον αναγνώστη να ταυτιστεί με το περιεχόμενο του κειμένου, ενώ το α' πληθυντικό πρόσωπο («στον κόσμο μας») προσδίδει αίσθηση συλλογικότητας στο κείμενο. Παράλληλα, ο συγγραφέας ως μέσο πειθούς μετέρχεται τα ρητορικά ερωτήματα: «Πού καιρός λοιπόν για ν' αναζητήσουμε έναν άνθρωπο δίπλα μας, πού καιρός να βρούμε τον άνθρωπο τον αληθινό μέσα μας;», «ποιος ξέρει;», με τα οποία μεταφέρει τον προβληματισμό του αναφορικά με την αποξένωση των ανθρώπων στις σύγχρονες κοινωνίες κι επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη. Στο κείμενο αξιοποιούνται και σημεία στίξης, συγκεκριμένα τα αποσιωπητικά («δυστυχισμένε...»), με τα οποία αποτυπώνεται η συναισθηματική φόρτιση του δοκιμογράφου για τις δυσκολίες που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο άνθρωπος σε μια κοινωνία που έχει απευαισθητοποιηθεί. Τέλος, εντοπίζουμε ως σχήμα λόγου την προσωποποίηση («Η τρυφερότητα... Ποτέ δεν ζητάει...») με την οποία αναδεικνύεται η αξία της τρυφερότητας, ώστε να γίνει κατανοητή η επιτακτική

⁴ Τσολάκης Χ., Αδαλόγλου Κ., Δανιήλ Α., Ζερβού Ι., Λάππα Ε., Τάνης Δ., Έκφραση- Έκθεση (τεύχος Γ'), Υ.ΠΑΙ.Θ./ ΙΤΥΕ «Διόφαντος», σ.101, 112.

ανάγκη για επικράτησή της. (Ως εκ τούτου, ο τρόπος πειθούς που κυριαρχεί στο κείμενο είναι η επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη)⁵.

[Σημ. Ζητήθηκαν μόνο δύο μέσα πειθούς.]

Όσο αφορά στην οργάνωση των σκέψεών του, ο δοκιμογράφος περιπλανιέται ελεύθερα στο χώρο των ιδεών. Η δομή, δηλαδή, είναι περισσότερο συνειρμική παρά λογική. Ειδικότερα, ο συγγραφέας απευθύνεται σε έναν ευαίσθητο, στοργικό άνθρωπο που αναζητά ένα «ανθρώπινο πλησίασμα». Στη σύγχρονη εποχή, όμως, των ταχύτατων ρυθμών, τέτοιες «συναντήσεις» σπανίζουν («Πού καιρός λοιπόν για ν' αναζητήσουμε έναν άνθρωπο;»). Στη συνέχεια επισημαίνεται ότι το ιδανικό της «τρυφερότητας» είναι πλέον κάτι «άγνωστο». Ο σύγχρονος άνθρωπος φέρεται με σκληρότητα, αγνοώντας ότι η τρυφερότητα συνιστά μορφή ελευθερίας και άρα θα έπρεπε να αποτελεί «αυτοσκοπό». Ο συγγραφέας, έπειτα, εκφράζει τον φόβο του ότι τον τρυφερό άνθρωπο, στον οποίο απευθύνεται, θα τον «λυγίσουν οι σκληροί άνεμοι» που κυριαρχούν στο σύγχρονο κόσμο. Η φυγή προβάλλεται στο απόσπασμα ως μια λύση, καθώς είναι έντονος ο κίνδυνος να χάσει ο τρυφερός άνθρωπος την ευαισθησία του και να μεταβληθεί σε ένα ακόμα σκληρό άτομο («να γίνεις κι εσύ σκληρός, να μάθεις ν' αντέχεις»). Αλλά, αν συμβεί αυτό, δεν θα έχει απομείνει κανείς, έστω για να θρηνήσει τις χαμένες ελπίδες της ανθρωπότητας («ποιος μπορεί να θρηνήσει την καταστροφή, να κλάψει τις ελπίδες μας, δυστυχισμένε...»).

⁵ Τσολάκης Χ., Αδαλόγλου Κ., Δανιήλ Α., Ζερβού Ι., Λάππα Ε., Τάνης Δ., Έκφραση- Έκθεση (τεύχος Γ'), Υ.ΠΑΙ.Θ./ ΙΤΥΕ «Διόφαντος», σ.37.

ΘΕΜΑ Γ⁶

Γ1⁷. Η επαφή με συμπατριώτες, η αναβίωση εθίμων και το άκουσμα της μητρικής γλώσσας στην ξενιτιά αρκούν, για να αλλάξει ολοκληρωτικά η διάθεση του Ρεζά, ο οποίος επέστρεψε στο σπίτι της Εμιλί ιδιαίτερα ευδιάθετος («εύθυμος») και ομιλητικός. Προσπαθούσε να μοιραστεί μαζί της τη χαρά του, όπως γίνεται αντιληπτό από τη γλαφυρή **περιγραφή** των κινήσεών του («Παριστάνει με τα χέρια...») και τη **μεταφορική χρήση της γλώσσας** («μάτια φωτισμένα από λάμψη λίγο τρελή»), που προσδίδουν ζωντάνια στην αφήγηση. Ο Ρεζά ήθελε να της εξηγήσει τη σπουδαιότητα της γιορτής της άνοιξης για τον πολιτισμό του. Στο σημείο αυτό, ο **ευθύς λόγος** («Πολύ σημαντικό, γιορτή της άνοιξης!») μας βοηθά να κατανοήσουμε πόσο σημαντικό ήταν για τον ίδιο, έναν άνθρωπο «ξένο» να μεταδώσει την αξία των παραδόσεων της πατρίδας του σε αλλοεθνείς, πράγμα που -εξάλλου- **επαναλάμβανε** κι ο ίδιος («πολύ σημαντικό»). Ιδιαίτερα η μητρική γλώσσα τον έκανε να νιώθει οικεία. Βρισκόταν ανάμεσα σε ανθρώπους με τους οποίους επικοινωνούσε αβίαστα, είχε παρόμοιες μνήμες κι εμπειρίες. Με λίγα λόγια, η γλώσσα ήταν απαραίτητο «καταφύγιο» μετά από τα δεινά που υπέστη και τα οποία η αφηγήτρια πυκνώνει με τη χρήση **ασύνδετου σχήματος** («πόλεμος, φυγή, προσφυγικοί καταυλισμοί,... αυτό εδώ το κρύο»). Από την **αναδρομή στο παρελθόν** («ξαναθυμάμαι») που επιλέγει να κάνει η αφηγήτρια αντιλαμβανόμαστε πόσο διαφορετικός ήταν ο Ρεζά τα πρώτα πρωινά στο σπίτι της, οπότε κινούνταν αθόρυβα, δεν μιλούσε, προσπαθούσε «σχεδόν να μην υπάρχει», γιατί βρισκόταν σε σύγχυση, απολύτως μόνος και επεδίωκε με κάποιον τρόπο να ξαναρχίσει («ξαναφυτέψει») τη ζωή του.

⁶ Λογοτεχνία, Φάκελος Υλικού-Δίκτυα κειμένων, Υ.ΠΑΙ.Θ /ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ». σ. 194- 196 (γλωσσικές επιλογές, ερμηνευτικό σχόλιο, κειμενικοί δείκτες).

Ι. Παρίσης, Ν. Παρίσης, Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, Υ.ΠΑΙ.Θ /ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» (για τα σχήματα λόγου).

Οδηγίες διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γ' τάξης Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2024- 2025 (παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου σε γραπτές εξετάσεις).

⁷ Σημ. Η απάντηση είναι ενδεικτική και δίνεται για αξιοποίηση στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης, γι' αυτό και δεν τηρήθηκε το όριο των λέξεων που ζητείται. Οι μαθητές κλήθηκαν να εντάξουν στο ερμηνευτικό τους σχόλιο μόνο τρεις (3) κειμενικούς δείκτες.

Είναι δύσκολο για όποιον δεν έχει βιώσει την προσφυγιά, να συναισθανθεί το μέγεθος της μοναξιάς ενός ανθρώπου. Ενός πρόσφυγα, στην προκειμένη περίπτωση, ο οποίος έχει χάσει όχι μόνο τους οικείους του αλλά και τον τρόπο να επικοινωνήσει τον πόνο της απώλειας, τον φόβο και την πίκρα του. Προσωπικά, δεν ξέρω πώς θα μπορούσα να διαχειριστώ τη νοσταλγία για τον γενέθλιο τόπο κι αν θα είχα το σθένος να υπερνικήσω την ανασφάλεια, προκειμένου να ενταχθώ στη νέα πατρίδα.

ΘΕΜΑ Δ⁸

Δ1⁹.

Άρθρο¹⁰: απαιτείται τίτλος κι επικαιρικός χαρακτήρας, ενώ η δημοσίευση στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου επιτρέπει πιο απλό και οικείο ύφος.¹¹

«Τα δώρα της πολυπολιτισμικότητας»

«Πολυπολιτισμικότητα: μια αισιόδοξη σκοπιά»

Πρόλογος:

Η παγκοσμιοποίηση, η οποία συνιστά χαρακτηριστικό της εποχής μας, καθιστά ευκολότερη από ποτέ τη μετακίνηση πληθυσμών από τη μία χώρα -ή και ήπειρο- στην άλλη. Την ίδια στιγμή δυσμενείς συγκυρίες, όπως ο πόλεμος, που μαίνεται γύρω μας κι η αλλαγή καθεστώτων αναγκάζουν συνανθρώπους μας να εκπατριστούν. Αναπόδραστα, υποχωρεί η φυλετική, πολιτισμική και εθνική ομοιογένεια, η «καθαρότητα» μιας χώρας και ενός λαού, η οποία -άλλωστε- δεν υπήρξε ποτέ στην πραγματικότητα. Οι δυτικές κοινωνίες σήμερα καλούνται να υποδεχτούν και να

⁸ Οδηγίες διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γ' τάξης Ημερήσιου και Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2024- 2025 (Δραστηριότητες παραγωγής κειμένου).

⁹ Τσολάκης Χ., Αδαλόγλου Κ., Δανιήλ Α., Ζερβού Ι., Λάππα Ε., Τάνης Δ., Έκφραση- Έκθεση (τεύχος Γ'), Υ.ΠΑΙ.Θ./ ΙΤΥΕ «Διόφαντος», σ.71- 75.

<http://politropi.greek-language.gr/> μετανάστες- πρόσφυγες

¹⁰ Τσολάκης Χ., Αδαλόγλου Κ., Δανιήλ Α., Ζερβού Ι., Λάππα Ε., Τάνης Δ., Έκφραση- Έκθεση (τεύχος Γ'), Υ.ΠΑΙ.Θ./ ΙΤΥΕ «Διόφαντος», σ.158.

¹¹ Study4exams Θεωρία σχετικά με το άρθρο.

αποδεχτούν ανθρώπους που φέρουν διαφορετικά εθνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά.

Α΄ Ζητούμενο:

Στο πλαίσιο, βέβαια, των πολυπολιτισμικών κοινωνιών συχνά εγείρονται ξενοφοβικά ένστικτα κι εθνικιστικές αντιλήψεις που οδηγούν σε αδιανόητες πρακτικές ξενηλασίας και βαρβαρότητας, οι οποίες δεν πρέπει να ακυρώσουν αυτή τη νέα πραγματικότητα της σύστασης των κοινωνιών μας, γιατί υπόσχεται πολλά οφέλη. Αναλυτικότερα,

- Η πολυπολιτισμικότητα, καταρχάς, μπορεί να επηρεάσει θετικά την εθνική κουλτούρα, εφόσον με απροκατάληπτη κριτική διάθεση και δημιουργική μίμηση αυτή αφομοιώνει εποικοδομητικά τα δημιουργικά πολιτισμικά στοιχεία αλλοεθνών τα οποία κρίνονται γόνιμα για την πρόοδο του λαού μας. Έτσι, κι ο δικός μας πολιτισμός μπορεί να εμπλουτιστεί και να ισχυροποιηθεί, αποτινάσσοντας αφενός στερεοτυπικές αντιλήψεις και καλλιεργώντας αφετέρου την οικουμενική συνείδηση.
- Η ανεκτικότητα στη διαφορετικότητα των αλλοεθνών που ζουν ανάμεσά μας θα μας απαλλάξει από την ξενοφοβία και τις στερεοτυπικές μας αντιλήψεις, θα ενισχύσει και θα θωρακίσει τη δημοκρατία απέναντι σε νεοφασιστικές και ρατσιστικές αντιλήψεις που σήμερα απειλούν τις Ευρωπαϊκές αξίες, όπως και την Ειρήνη στον κόσμο.
- Οι αλλοεθνείς που ζουν κι εργάζονται στη χώρα μας μπορούν να συμβάλουν, και συμβάλλουν, στην τόνωση της εθνικής οικονομίας, ασκώντας -μεταξύ άλλων- χειρωνακτικά επαγγέλματα, όπως αυτά του πρωτογενούς τομέα παραγωγής, που δεν επιθυμούν οι γηγενείς. Συνάμα, αυξάνουν τους πληθυσμούς της υπαίθρου, που σήμερα ερημώνει από νιάτα κι από εργατικά χέρια. Και είναι μείζον εθνικό θέμα για πολλές ευρωπαϊκές χώρες η αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας και της γήρανσης του πληθυσμού τους.
- Οι μετανάστες, επίσης, θα ενισχύσουν και την πολιτιστική δημιουργία και ζωή, εφόσον απρόσκοπτα απολαμβάνουν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους, προϋπόθεση για την ελεύθερη ενσωμάτωσή τους, την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και τη δημιουργική προσφορά τους στον πολιτισμό της χώρας που τους φιλοξενεί. Άλλωστε,

θα αποτελούν πάντοτε «πρεσβευτές» της ειρήνης, της συνεργασίας και της αλληλεγγύης μεταξύ της χώρας διαβίωσής τους και αυτή της προέλευσής τους.

Β΄ Ζητούμενο:

Όπως, όμως, δεν είναι εύκολη η αρμονική συμβίωση στο ίδιο σπίτι αγνώστων μεταξύ τους ανθρώπων, δίχως κοινά αποδεκτούς όρους, πολύ περισσότερο είναι δύσκολη η επιτυχής έκβαση του «πειράματος» της πολυπολιτισμικής κοινωνίας, δίχως την τήρηση των αναγκαίων προϋποθέσεων.

- Και, πρώτα πρώτα, χρειάζεται μια εκπαίδευση με ισχυρό ανθρωπιστικό και διαπολιτισμικό χαρακτήρα. Απαιτείται ένα σχολείο στο οποίο τα παιδιά καλλιεργούν την ευαισθησία και την ενσυναίσθησή τους, το σεβασμό στον άνθρωπο και τα δικαιώματά του. Μαθαίνουν να ερμηνεύουν λογικά τη διαφορετικότητα των ανθρώπων και λαών, να απορρίπτουν τα στερεότυπα και τον φανατισμό. Απαιτείται, δηλαδή, ένα σχολείο με τμήματα παράλληλης στήριξης στο οποίο τα παιδιά των αλλοεθνών διδάσκονται τη γλώσσα, την ιστορία, τον πολιτισμό και της δικής τους χώρας, για να μη νιώθουν πως μειονεκτούν, πως απορρίπτονται ως «παιδιά ενός κατώτερου Θεού».
- Παράλληλα, στοίχημα της εκπαίδευσης πρέπει να γίνει η καλλιέργεια του πνεύματος της ανεκτικότητας στους γονείς με ημερίδες και εκδηλώσεις στα σχολεία, στους δήμους και τις κοινότητες.
- Ο καταρτισμένος, πάλι, στη διαπολιτισμικότητα της τάξης του δάσκαλος, δίχως προκαταλήψεις, οφείλει να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών του μαθητών με την ανάθεση ομαδικών εργασιών και τη διοργάνωση κοινών πολιτιστικών δράσεων, όπως καλλιτεχνικών και αθλητικών, στις οποίες οι αλλοεθνείς μαθητές μπορούν να προβάλλουν στοιχεία της κουλτούρας της χώρας καταγωγής τους. Έτσι, οι μαθητές θα μάθουν να σέβονται ο ένας τον πολιτισμό του άλλου, να εντοπίζουν τα θετικά του χαρακτηριστικά και να τα ενσωματώνουν στη ζωή τους, δίχως φόβο και συμπλέγματα.
- Πέρα από την ευθύνη της να αναπροσδιορίσει το περιεχόμενο της σχολικής παιδείας, η δημοκρατική πολιτεία οφείλει να θεσπίσει αποτελεσματικότερους νόμους που προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα κάθε μέλους της κοινωνίας, όποια κι αν είναι

η διαφορετικότητά του. Επίσης, χρέος της είναι να δημιουργήσει θεσμούς επιτήρησης του σεβασμού τους.

- Σε επιτακτική ανάγκη ανάγεται η ενίσχυση του κράτους πρόνοιας και του εθελοντικού έργου αποσκοπώντας στην προάσπιση της αξιοπρέπειας των αλλοδαπών που φιλοξενούνται στη χώρα.
- Χρειάζεται, ακόμα, να επιστρατευτούν τα μέσα ενημέρωσης, για να «εκπαιδεύσουν» τους γηγενείς στο να κατανοούν, να ανέχονται και να σέβονται τη διαφορετικότητα, προβάλλοντας τα προβλήματα των αλλοεθνών και το θετικό τους ρόλο στην κοινωνία.
- Επιβάλλεται, ωστόσο, κι οι αλλοδαποί των μικτών εθνικά κοινωνιών να σέβονται τη φιλοξενία που ζητούν και τους παρέχεται. Ειδικότερα, να σέβονται τους νόμους της πολιτείας, που ισχύουν για όλους, όπως και τους θεσμούς και τις αξίες, καθώς και τον τρόπο ζωής των ντόπιων, γενικότερα. Να εργάζονται φιλότιμα, να απέχουν από έκνομες συμπεριφορές, να μην απαιτούν από τους γηγενείς να υιοθετήσουν ή να ανέχονται ήθη και έθιμά τους που δε συνάδουν με τις αρχές και τις αξίες του δυτικού πολιτισμού: τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη και την ισότητα όλων απέναντι στα δικαιώματα, την ευνομία, την ελευθερία σε όλες τις εκφάνσεις της.¹²

Επίλογος:

Συμπερασματικά, κάθε σύγχρονη κοινωνία, όπως και η δική μας -με μακραίωνη ιστορία στην προσφυγιά και τη μετανάστευση- βρίσκεται αντιμέτωπη με τις προκλήσεις που γεννά η συνύπαρξη πολλών διαφορετικών πολιτισμών. Η απάντηση σε αυτές δεν είναι η έξαρση της ξενοφοβίας, του ρατσισμού και του εθνικισμού, αλλά η συνειδητοποίηση ότι η διαφορετικότητα των ανθρώπων και των πολιτισμών τους είναι κανόνας ζωής, πλούτος και παράγοντας προόδου για όλους μας. Αρκεί όλοι μας να καλλιεργήσουμε τις αρετές της ανοχής, της αποδοχής και του σεβασμού προς τον «άλλον».

(Ο συντάκτης).

¹² Η επιχειρηματολογία που δίνεται σε κάθε ζητούμενο είναι ενδεικτική και δίνεται για αξιοποίηση στο πλαίσιο του μαθήματος. Σε κάθε περίπτωση αναμένεται ο εξεταζόμενος να αναπτύξει εξίσου τα δύο ζητούμενα.